

Rapport 2009:06

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Länsstyrelsernas stöd till samordning för att motverka mäns våld mot kvinnor 2007-2008

**Författare:
Maria-Pilar Reyes**

Rapport 2009:06

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

**Länsstyrelsernas stöd till samordning för att
motverka mäns våld mot kvinnor 2007-2008**

Förord

Rapporten redovisar länsstyrelsernas insatser för att stödja samordningen av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld. Redovisningen avser insatser genomförda under perioden juli 2007- december 2008.

På en övergripande nivå redogörs för vilka aktörer som har involverats och vilka resultat som har uppnåtts.

Rapporten är sammanställd av Länsstyrelsen i Stockholms län och bygger på det underlag som samtliga 21 länsstyrelser har lämnat.

Redogörelserna för hur länsstyrelserna har kartlagt behov, initierat, motiverat, kallat samman, kompetensutvecklat, medfinansierat och givit löpande stöd till samordningen av frågorna i sina respektive län är både omfattande och mångfacetterade. De kan inte göras rättvisa i en övergripande sammanställning.

Uppgifter om vilka resurser som finns i respektive län till stöd för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld och om de aktiviteter som varje länsstyrelse genomför inom området kvinnofrid har tagits med bara i de fall dessa beskrivs som ett stöd till samordningen av frågorna i länet. För en fullständig redovisning av varje länsstyrelses insatser hänvisas till respektive länsstyrelse.

Arbete med kvinnofridsfrågor är en långsiktig process. För att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och för att säkerställa att utsatta kvinnor och barn som bevittnar våld får ett gott och rättssäkert stöd, oavsett var de bor eller i vilka verksamheter de blir aktuella, är det av stor vikt att samordningen av frågorna fortsätter.

Stockholm i april 2009

AnneMarie Danon

Socialdirektör

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	11
Genomförande	12
Datainsamling och samordning av redovisningen.....	12
Databearbetning.....	12
Resurser för att genomföra uppdraget.....	13
Samråd med Brottsoffermyndigheten	13
Resultat	14
Vilka frågor har omfattats av länsstyrelsernas samordningsarbete?	14
Hur har samordningen organiserats?	15
Vilka aktörer har involverats?.....	16
Vilken typ av insatser har länsstyrelserna genomfört?	17
Hur har samordningen fungerat i länet?	27
Vilka faktorer har främjat samordningen?	28
Vilka faktorer har försvårat samordningen?	29
Avslutande kommentarer och förslag för det fortsatta arbetet	31
Bilagor	33

Sammanfattning

Länsstyrelserna fick i juli 2007 i uppdrag av regeringen att inom ramen för sitt ansvarsområde ta initiativ till och på olika sätt ge stöd till samordning av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld i sina respektive län. Länsstyrelsen i Stockholm fick uppgiften att samordna redovisningen av uppdraget och överlämna den till regeringen senast den 1 maj, 2009.

De frågor som skulle redovisas är: *hur samordningen har organiserats i länet, vilka aktörer som har involverats och vilka resultat som har uppnåtts.* Frågor om hur samordningen har fungerat avseende stöd till barn som bevittnar våld, hedersrelaterat våld, skyddat boende och arbetet med våldsutövande män har integrerats i redovisningen.

Stöd till samordningen med avseende på målgrupper

Samtliga länsstyrelser har i sitt samordningsarbete omfattat frågor om stöd till våldsutsatta kvinnor, stöd till barn som bevittnar våld och insatser mot hedersrelaterat våld. 19 av 21 har också genomfört aktiviteter som syftar till samordning av arbetet med våldsutövande män. 19 länsstyrelser har genomfört aktiviteter som stärker samordningen av skyddat boende. Utöver det har 13 länsstyrelser genomfört insatser till stöd för någon eller några av följande särskilt utsatta grupper: äldre och funktionshindrade kvinnor, kvinnor med missbruksproblem och/eller hemlöshet, asylsökande kvinnor, nyanlända kvinnor och kvinnor av utländsk härkomst, kvinnor i samkönade relationer/hbt personer samt kvinnor inom nationella minoriteter: samiska kvinnor i Västerbotten, romska kvinnor i Stockholm (se tabell 1, sidan 14).

Hur har samordningen organiserats?

I de flesta län är länsstyrelsen sammankallande för en regionalt övergripande samverkansstruktur. I de fall som länsstyrelsen inte leder arbetet så har länsstyrelsen ändå en betydelsefull roll för samverkan. Regionalt övergripande policydokument, handlingsplaner och liknande har tagits fram. Länsstyrelsen är även aktiv med stöd till samordningen och samverkan på lokal nivå när det behövs. Också tvärregional samordning och konkret samarbete som omfattar flera länsstyrelser i ett geografiskt område har kommit till stånd på länsstyrelsernas initiativ. Merparten av länsstyrelserna har integrerat sitt arbete mot hedersrelaterat våld i det generella arbetet för kvinnofrid, vilket har stärkt den interna samordningen av frågorna.

Vilka aktörer har involverats?

Antalet och framför allt variationen av aktörer som har involverats är också stor (se sidan 16). Några aktörer förekommer ofta, till exempel kvinno- och

tjejjourer, socialtjänst, kommuner (flera förvaltningar), polis, brottsofferjour, landsting/hälso-och sjukvård och kriminalvården. Några är med relativt ofta till exempel skola, ungdomsmottagning och mansjour. Andra förekommer enstaka gånger, till exempel missbrukarvården, äldreomsorgen, mångfaldscentrum med flera.

Resultat

Typ av insats och antal länsstyrelser som har genomfört dessa

Typ av insats	Antal lst
A. Sammankallar/leder regional samverkansstruktur	14
B. Anordnat övergripande kompetensutveckling	18
C. Tillhandahåller särskild övergripande resurs	15
D. Genomfört övergripande kartläggning/studie/uppföljning	16
E. Främjat lokal samverkan	21
F. Sprider information om/länkar till resurser	21

Mängden och variationen av insatser under varje rubrik är stor. Varje länsstyrelse har utvecklat sitt stöd för samordningen utifrån en mycket god kännedom om utvecklingen, behoven, resurserna och aktörerna i sitt län. Insatserna har utformats därefter.

Vilka effekter/samordningsvinster kan ses så långt?

Insats A: Sammankallar/leder regional samverkansstruktur

Flera myndighetsaktörer och aktörer från den ideella sektorn har samlats kring regionövergripande satsningar som bottnar i en gemensam syn och ofta också i en gemensamt antagen plattform. Detta ger frågorna större legitimitet och insatserna större genomslagkraft. De insatser som planeras och prioriteras utgår från en övergripande bild av behoven i länet och en tydlighet kring varje aktörs resurser, förutsättningar och uppdrag.

Insats B: Anordnat övergripande kompetensutveckling

Uppbyggnad av en samsyn och en gemensam kunskapsbas i länet har främjats. Olika individer längst hela hjälp- och stödkedjan har fått en gemensam referensram att utgå ifrån samt möjlighet till ökad kompetens oavsett den enskilde huvudmans ekonomi och intresse för kvinnofridsfrågorna. Kompetensen ökar generellt och jämnas ut över länet. Utbildningarna har också gett upphov till nya tvärsektoriella nätverk och gemensamma projekt.

Insats C: Tillhandahåller särskild övergripande resurs

Gemensamma verktyg och resurser har tagits fram i samverkan och blivit till ett konkret stöd till de verksamma ute på fältet. Länsstyrelsernas stöd har i många fall medfört att kommunernas intresse att satsa på kvinnofridsfrågorna har ökat och att man har kunnat nå fler med insatsen över hela länet. I många fall har det inneburit en resursbesparing genom att flera aktörer får ta del av detta gemensamma som alla behöver men inte kan skapa och upprätthålla var för sig.

Insats D: Genomfört övergripande kartläggning/studie/uppföljning

Kartläggningarna, studierna och uppföljningarna har tillfört uppdaterad fakta om läget i länet vilket har blivit en bra grund för dialog och planering av arbetet tillsammans med olika aktörer. Starka respektive svaga aktörer har identifierats och eftersatta grupper och behov har upptäckts. Hur samverkan och samordningen fungerar har blivit belyst. Goda exempel har gjorts tillgängliga för fler.

Insats E: Främjat lokal samverkan

Kontakter och goda relationer har etablerats. Kunskap om varandras verksamheter, kompetens, begränsningar och möjligheter har underlättat samarbetet och samverkan lokalt. Splittringen och konkurrensen har minskat. Aktörer har gått samman och byggt upp gemensamma resurser som de inte kan skapa var och en för sig.

Insats F: Sprider information om/länkar till resurser

Matchningen mellan resurs och behov/efterfrågan har enligt många aktörer på fältet blivit betydligt bättre. Länsstyrelsen som regionövergripande och neutral myndighet ger information som är uppdaterad, bygger på fakta och är fri från särintressen vilket har uppskattats. Det är allt fler beslutsfattare, enskilda personer, verksamheter och media som vänder sig till länsstyrelserna vid behov av information och vägledning inom området.

Avslutande kommentarer

Ett stort kliv framåt har tagits under de senaste arton månaderna. Men det finns mycket kvar att göra. Utvecklingen är fortfarande ojämn på regional och lokal nivå. En process har startats men arbetet måste vara långsiktigt för att frågorna ska kunna etablera sig och effekterna bli bestående. Risken för bakslag får inte underkattas. Önskemål framförs från många olika aktörer och nivåer om att arbetet för kvinnofrid skrivs in i kommuners och länsstyrelsernas ordinarie verksamhet och ges resurser för inom deras budgetram.

Resursknapphet, och därmed brist på tid och personella resurser, har på alla nivåer lyfts fram som ett försvårande faktor för arbetet. Starka önskemål finns också om att nationella myndigheter som får uppdrag inom frågeområdet blir bättre på att samverka med länsstyrelserna och övriga regionala aktörer. Även på att de tar i beaktande utvecklingen och de pågående processer i respektive län innan de planerar egna insatser på lokal och regional nivå.

Frågan om resurser lyfts fram också från en positiv infallsvinkel. Det har varit av stor betydelse att länsstyrelserna har statliga medel att fördela för att stimulera till och stödja lokala satsningar, bedriva övergripande kompetensutveckling och medfinansiera särskilda resurser som till exempel "kriscentrum för män" i Västmanland, webbplatsen "heder.nu" för utsatta homo-, bi- och transsexuella ungdomar i Skåne samt "Sirius-Glimten" verksamheten för stöd till barn som bevittnar våld och lever i missbruksmiljöer i Kronoberg.

Länsstyrelsens roll som stöd till samordningen har välkomnats och uppskattas av ideella och myndighetsaktörer på fältet. Merparten av de regionala aktörerna har uttryckt önskemål om att fortsatt uppdrags ges till länsstyrelserna, med ett tydligt mandat att ansvara för den regionala samordningen av frågorna. Detta kan göras genom att uppdraget skrivs in i länsstyrelseinstruktionen eller att en länsamordnarfunktion för kvinnofridsfrågor skapas på varje länsstyrelse. Länsstyrelserna vill att frågorna om hedersrelaterat våld fortsättningsvis integreras fullt ut i det generella arbetet för kvinnofrid.

Inledning

I juni 2007 fick samtliga länsstyrelser i uppdrag av regeringen, att inom ramen för sitt ansvarsområde ta initiativ till och på olika sätt stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld.

Enligt regeringsbeslutet (S2007 5731 ST) ska länsstyrelserna redovisa hur samordningen i länet utformats, vilka aktörer som har deltagit samt vilket resultat som samordningen har lett till.

Länsstyrelsen i Stockholms län fick i uppdrag att samordna redovisningen och överlämna den till regeringen (Socialdepartementet) senast den 1 maj 2009.

Uppgifterna i denna rapport bygger på samtliga 21 länsstyrelserns enskilda redovisningar. Resultatet av länsstyrelsernas arbete med uppdraget beskrivs som effekter av samordningen av frågorna i länen.

Redogörelserna för hur länsstyrelserna har kartlagt behov, initierat, motiverat, kallat samman, kompetensutvecklat, medfinansierat och givit löpande stöd till samordningen av frågorna i sina respektive län är mycket omfattande och mångfacetterade. Rapportens ambition är att ge en övergripande bild av länsstyrelsernas insatser till stöd för samordningen av frågorna under tiden juli 2007 - december 2008.

För en fullständig redovisning av enskilda länsstyrelserns insatser inom området hänvisas till respektive länsstyrelse.

Genomförande

Datainsamling och samordning av redovisningen

Länsstyrelsen i Stockholms län bjöd in representanter för landets samtliga länsstyrelser¹ till ett möte i Stockholm i januari 2008 och ett i september 2008. Syftet var att föra en dialog kring hur länsstyrelsernas insatser på ett meningsfullt sätt skulle samlas in och sammanfattas i en nationell rapport.

Efter samråd med länsstyrelsernas representanter utformade Länsstyrelsen i Stockholm en handlingsplan, ett förslag till disposition av slutrapport och ett förslag till blankett för redovisning länsstyrelsernas arbete med uppdraget i sina respektive län (bilaga 1). Samtliga godkändes av socialdirektörerna. Redovisningsblanketten skickades ut i november 2008. Svaren från länsstyrelserna inkom under februari - mars 2009.

Synpunkter på en första version av rapporten hämtades in från samtliga länsstyrelserepresentanter och socialdirektörer under mars - april 2009. Dessa har så långt det har varit möjligt tagits tillvara i den slutgiltiga texten.

Databearbetning

Arbetets resultat redovisas utifrån dess effekt på samordningen av frågorna. Med effekt menas här förändringar i rätt riktning som kan relateras direkt till insatsen och ger tydliga samordningsvinster såsom:

- effektivare resursanvändning: flera kommuner tillsammans skapar något som var och en har svårt att klara av själv
- effektivare tillvaratagande av de resurser som finns och bättre matchning mellan resurs och efterfråga/behov
- ökade förutsättningar för samarbete och samverkan: likvärdiga bedömningsgrunder mellan olika aktörer, gemensam kunskapsgrund, samsyn, jämnare kompetens i länet mellan olika aktörer.

Materialet har strukturerats utifrån de punkter som enligt regeringsbeslutet ska redovisas:

- hur samordningen i länet utformats
- vilka aktörer som har deltagit
- vilket resultat som samordningen har lett till.

¹ Av misstag nådde inte inbjudan till Länsstyrelsen i Södermanland som därefter blev inbjuden till kommande sammankomster och har tagit del av samma dokumentation och e-post kommunikation som övriga.

Resultatet har delats in i sju olika typer av insatser och levandegörs med exempel från olika län.

Frågor om stöd till barn som bevittnar våld, arbetet mot hedersrelaterat våld, skyddat boende och arbete med våldsutövande män har integrerats i redovisningen.

Uppgifter om vilka resurser som finns i respektive län till stöd för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld samt om de aktiviteter som varje länsstyrelse genomför inom området kvinnofrid har tagits med bara i de fall dessa beskrivs som ett stöd till samordningen av frågorna i länet.

Resurser för att genomföra uppdraget

Samordningsuppdraget har genomförts inom ramen för de personella resurser/tjänster som respektive länsstyrelsen disponerar för samtliga kvinnofridsuppdrag (inklusive uppdraget om förstärkt tillsyn över socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld).

Några länsstyrelser vittnar om resursknapphet och påtaglig tidsbrist vilket försvårat deras möjlighet att ge stöd till samordningen i sina län.

Andra pågående processer, i första hand förberedelserna inför övergången av länsstyrelsernas sociala tillsyn till Socialstyrelsen 2010, har också påverkat några länsstyrelsernas möjlighet att avdela tillräckliga resurser för och ägna uppmärksamhet till det här uppdraget.

Samråd med Brottsoffermyndigheten

I regeringsuppdraget står att samråd bör ske med Brottsoffermyndigheten. Länsstyrelsen i Stockholm kontaktade Brottsoffermyndigheten i januari 2009 för att komma överens om hur samrådet skulle te sig. Därefter har Brottsoffermyndigheten tagit del av en första arbetsversion av rapporten och vid en tidpunkt återkommit med synpunkter vilka har införlivats i den slutgiltiga texten.

Resultat

Vilka frågor har omfattats av länsstyrelsernas samordningsarbete?

Tabell 1. Frågor som har omfattats av länsstyrelsernas stöd till samordning

A: stöd till våldsutsatta kvinnor

B: insatser för barn som bevittnat våld

C: insatser mot hedersrelaterat våld

D: arbete med våldsutövande män

E: skyddat boende

F: insatser för särskilt utsatta grupper

Fördelning	A	B	C	D	E	F
<i>Blekinge</i>	x	x	x	x	x	
<i>Dalarna</i>	x	x	x		x	x
<i>Gotland</i>	x	x	x	x	x	
<i>Gävleborg</i>	x	x	x	x	x	
<i>Halland</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Jämtland</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Jönköping</i>	x	x	x	x		x
<i>Kronoberg</i>	x	x	x	x	x	
<i>Kalmar</i>	x	x	x	x	x	
<i>Norrbottn</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Skåne</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Stockholm</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Södermanland</i>	x	x	x	x		
<i>Uppsala</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Värmland</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Västerbotten</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Västernorrland</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Västmanland</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Västra Götaland</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Östergötland</i>	x	x	x	x	x	
<i>Örebro</i>	x	x	x		x	

Samtliga länsstyrelser har i sitt samordningsarbete omfattat frågor om stöd till våldsutsatta kvinnor, insatser för barn som tvingas bevittna våld och insatser mot hedersrelaterat våld. Nitton länsstyrelser har också genomfört aktiviteter som syftar till samordning av arbetet med våldsutövande män också nitton länsstyrelser av tjugoen har genomfört aktiviteter som stärker samordningen av skyddat boende.

Tretton länsstyrelser har dessutom genomfört insatser till stöd till särskilt utsatta grupper. De grupper som nämns är

- äldre och funktionshindrade kvinnor (Värmland, Uppsala, Jämtland, Kronoberg, Västerbotten, Norrbotten, Västernorrland, Västra Götaland)
- kvinnor med missbruksproblematik och/eller hemlöshet (Jämtland, Jönköping, Stockholm, Västerbotten, Halland, Norrbotten)
- asylsökande, nyanlända kvinnor, kvinnor av utländsk härkomst (Skåne, Uppsala, Dalarna, Norrbotten, Jönköping, Stockholm, Västmanland),
- kvinnor i samkönade relationer/homosexuella, bisexuella och trans-(hbt)-personer (Värmland, Jämtland, Skåne, Västernorrland),
- kvinnor inom minoritetsgrupper (Länsstyrelsen Stockholm stöd till uppbyggnad av romsk kvinnojour, Länsstyrelsen i Västerbotten stöd till uppbyggnad av samisk kvinnojour).

Länsstyrelserna Västmanland och i Västra Götaland uppger att i de regionövergripande samverkansstrukturer som har byggts upp i länet har man för avsikt att beakta samtliga särskilt utsatta grupperns behov.

Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götaland har på uppdrag av regeringen svarat för stöd till samordning av skyddat boende för hedersvåldsutsatta ungdomar över hela landet.

Hur har samordningen organiserats?

I de flesta länen har övergripande överenskommelser kring samverkan, planer och plattform formaliserats under åren 2007- 2008. Dessa börjar nu genomföras.

I nästan alla län har strukturer för samverkan och samordning mellan olika aktörer byggts upp och etablerats på regional och delvis också på lokal nivå. Undantaget är de län där dessa strukturer fanns redan tidigare. Från något av dessa län rapporteras en viss trötthet och behov av en ny start.

I de flesta län har frågan om stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som tvingas bevittna våld och frågan om insatser mot hedersrelaterat våld inkluderats i samma samordningsstruktur. Det tycks råda konsensus om att frågorna mår bäst av att inte behandlas separat och att insatserna inte alltid kan avgränsas till att beröra bara den ena eller den andra.

Vilka aktörer har involverats?

Mångfalden av aktörer som har involverats i samordningen är stor. Fördelningen uppdelat länsvis varierar mellan 5-16 olika aktörer inom ett och samma län. De aktörer som har involverats i samordningsarbetet har med få undantag visat på vilja och intresse att delta i arbetet.

Ett problem är att kontinuiteten på flera håll brister på grund av interna organisationsförändringar hos många myndighetsaktörer och på grund av bristande resurser hos ideella aktörer.

Nedan följer en översikt över vilka aktörer som har involverats i de olika länen:

A. Övergripande myndigheter

Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Skatteverket, rättsväsendet, Migrationsverket, landsting/hälso-och sjukvård, polis, kriminalvården.

B. Socialtjänst

Individ-och familj, äldreomsorgen, handikappomsorgen.

C. Hjälp och stödverksamheter

Brottsofferjour, kvinno-och tjejjour, mansjour/mottagning/forum/ kriscentrum för män, stödjande barnverksamhet/motsvarande, Svenska kyrkan.

D. Vård, behandling och rådgivningsverksamheter

Kvinnomottagning/mödravård, primärvård, missbrukarvården, barn och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri, ungdomsmottagning, elevhälsan.

E. Integration och flyktingverksamheter

Antidiskrimineringsbyrå, mångfaldscentrum, flyktingmottagning, integrationservice.

F. Utbildningsverksamhet

Förskola, grundskola och gymnasiet, universitet och högskola.

G. Kommuner, övriga förvaltningar förutom socialtjänst

Till exempel kultur och fritid, utbildning och arbetsmarknad, barn och ungdom.

H. Övriga

Frivilliga ideella organisationer i övrigt, Kommunförbundet/motsvarande, Centrum mot våld i Umeå, Sametinget.

Några aktörer förekommer ofta, till exempel kvinno- och tjejjourer, socialtjänst, kommuner (flera förvaltningar), polis, brottsofferjour, landsting/hälso- och sjukvård och kriminalvården. Några är med relativt ofta till exempel skola, ungdomsmottagning och mansjour. Andra förekommer enstaka gånger, till exempel missbrukarvården, äldreomsorgen, Mångfaldscentrum med flera.

Vilken typ av insatser har länsstyrelserna genomfört?

Tabell 2. Översikt över typ och fördelning av insatser

Insats	Förklaring	Antal lst
A	sammankallar/leder regional samverkansstruktur	14
B	anordnat övergripande utbildning/kompetensutveckling	18
C	tillhandahåller särskild övergripande resurs	15
D	genomfört övergripande kartläggning/studie	16
E	främjat lokal samverkan	21
F	sprider information om/länkar till resurser	21

Insats A. Sammankallar/leder regional samverkansstruktur

Fjorton länsstyrelser har en ledande/sammankallande roll i en region-övergripande samverkans- eller samordningsgrupp (se tabell 3). Några exempel:

- I Gävleborg har en samrådsgrupp bildats på initiativ av länsstyrelsen i syfte att samordna arbetet avseende stöd till våldsutsatta kvinnor, våld i samkönade relationer, hedersrelaterat våld och insatser för barn som tvingas bevittna våld. Samrådsgruppen består av representanter från region Gävleborg, landstinget, socialtjänsten, Barnahus Gävleborg, kvinnojourerna, Män för jämställdhet, polisen, länsstyrelsens särskilde sakkunnig i jämställdhetsfrågor samt representanter för länsstyrelsens integrationsenhet och socialenhet.
- I Kronoberg har ett länsgemensamt nätverk kring frågor om våld i nära relationer funnits i flera år. Nätverket består av representanter för berörda myndigheter och organisationer med länsstyrelsen som samordnare.
- I Västra Götaland har länsstyrelsen sedan flera år tillbaka samordnat och verkat som ordförande för en regional samverkansgrupp ”Våld i nära relationer”. Gruppen har till uppgift att besluta om inriktning, ta initiativ till och fatta beslut om gemensamma aktiviteter.

Liknande strukturer finns också i Stockholm (Operation Kvinnofrid), i Skåne (Regional Styrgrupp), i Norrbotten (Länsgruppen för Kvinnofrid), i Västmanland (Länsgruppen mot Familjevåld) i Halland med flera län.

I flera fall har dessa grupper/strukturer kommit till stånd som resultat av länsstyrelsens idoga arbete för att få andra myndighetsaktörer att engagera sig i frågan, komma samman, se fördelarna med att komma överens om en

gemensam plattform samt hitta former för samverkan med den ideella sektorn.

Ytterligare sex länsstyrelser deltar aktivt in en övergripande regional samverkansgrupp/struktur som leds av en annan aktör (Uppsala, Östergötland, Västerbotten, Örebro, Södermanland, Jönköping).

Insatsens effekt

Flera myndighetsaktörer och aktörer från den ideella sektorn har samlats kring regionalövergripande satsningar som bottnar i en gemensam syn och ofta också i en gemensam antagen plattform. Det gett frågorna större legitimitet och insatserna större genomslagkraft. De insatser som planeras och prioriteras utgår från en övergripande bild av läget och behoven i länet och en tydlighet kring varje aktörs resurser, förutsättningar och uppdrag.

Flera länsstyrelser vittnar om att när länsstyrelsen - och i flertal fall landshövdingen själv - är sammankallande och leder gruppens arbete så medför det att frågorna får en högre dignitet i de berördas dagordning. Länsstyrelsen uppfattas som en neutral part som har aktuell information med sig direkt från regeringen.

"Länsstyrelsen har med sin länsövergripande roll i samhället en möjlighet att påtala vikten av att samverkansaktörer har mandat från ledning, gör upp varför de sitter där och använder tid till att informera om sitt arbete" (citat från Ist i Värmland).

Insats B. Anordnat övergripande utbildning/kompetensutveckling

Arton länsstyrelser (se tabell 2) har under perioden anordnat regionövergripande aktiviteter kring utbildning/kompetensutveckling. Antalet redovisade aktiviteter per länsstyrelse varierar mellan 1-8. Den typ av aktiviteter som redovisas är:

1. Konferenser, seminarier eller utbildningsdagar

- *kring ett visst tema* riktade till en stor mångfald av aktörer i länet. Ex: konferens om män som utövar våld i Skåne och Stockholm, samverkanskonferens för en mängd olika aktörer i Västra Götaland och i Värmland, konferens kring stöd till våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik i Jönköping, tvärssektoriella utbildningar om hedersrelaterat våld och förtryck i Gävleborg, Västernorrland och Västra Götaland
- *riktade till en viss yrkesgrupp*. Ex: utbildning i hedersrelaterat våld för samtliga poliser i Östergötland, halvdagskonferens om Skyddat boende och skyddade personuppgifter för socialtjänsten i Värmland, utbildning i Riskbedömningar med barn utsatta för hedersrelaterat våld enligt BBIC- metoden för socialsekreterare i Stockholm.

- *riktade till en viss kommun.* Ex: halvdagskonferens om Rättsprocessen vid familjevåld och brottsofferarbete i Nyköpings kommun, Södermanland.
 - *riktade till en avgränsad grupp av olika aktörer.* Ex: utbildning om hedersrelaterat våld till yrkesverksamma inom psykiatri, primärvård, kvinnomottagningar och elevhälsan i flera olika län.
 - *riktade till nyckelpersoner.* Ex: seminarier för lokalpolitiker och verksamhetschefer i Dalarna, Stockholm och Blekinge.
2. *Stöd till kommuner* (sprida information, motivera och i några fall även medfinansiera platser) att ta del av aktuella högskoleutbildningar inom dessa frågor. Ex: Medfinansiering av platser för ett antal yrkesverksamma på Umeå universitetets utbildning Mäns våld mot kvinnor och barn i nära relationer - samhällsansvar och samverkan (7,5 p) i Västerbotten.
 3. *Beställning och uppköp av skräddarsydd uppdragsutbildning utifrån en viss grupps behov.* Ex: Utbildningen Kvinnor som utsätts för våld och barn som bevittnar våld i nära relationer för tjänstemän inom socialtjänsten och kvinnojourer på Malmö Högskolan på uppdrag av länsstyrelsen i Skåne.
 4. *Gemensam kompetensutvecklingsinsats i samverkan mellan flera länsstyrelser.* Ex: Gemensam utbildning av regionala resursteam mot hedersrelaterat våld i Gävleborg, Dalarna, Värmland, Västmanland och Örebro samt Nationellt samråd om utveckling av skyddat boende, genomförd av Länsstyrelsen i Stockholm i samverkan med Länsstyrelserna i Skåne och Västra Götaland.
 5. *Kompetensutveckling till högskolestudenter i olika yrkesutbildningar.* Ex: Länsstyrelsen i Dalarnas samarbete med Högskolan i Dalarna i syfte att införa ämnet mäns våld mot kvinnor och i nära relationer samt HRV som obligatorisk moment i lärar- och sjukvårdsutbildningar framöver samt länsstyrelsen i Västerbottens stöd till en utbildningsdag kring manlighet på Umeå Universitetet för lärare och studenter på polis-, jurist-, lärar- och socionomutbildningen.

Insatsens effekt

Uppbyggnad av en samsyn och en gemensam kunskapsbas i länet har främjats. Detta är en förutsättning för god samverkan och samarbete. Deltagarna har fått en gemensam referensram att utgå ifrån.

Konferenser, seminarier och utbildningsdagar har också gett upphov till nya tvärsektoriella nätverk och gemensamma projekt. Olika aktörer har fått en kontakt med varandra som i många fall blir långsiktig och främjar samarbetet kring enskilda ärenden.

Olika individer längs hela hjälp-stöd kedjan, har fått till ökad kompetens, oberoende av enskilde huvudmäns ekonomi och intresse för kvinnofridsfrågorna. Därmed höjs kompetensen generellt och jämnas ut över länet. Detta underlättar att nå målet att våldsutsatta kvinnor och barn som tvingas bevittna våld får ett gott och rättssäkert bemötande och stöd oavsett i vilken verksamhet eller kommun de aktualiseras.

Insats C. Tillhandahåller särskild övergripande resurs

Femton länsstyrelser tillhandahåller eller ger stöd till en särskild regionövergripande resurs för kvinnofridsarbetet i länet (se tabell 3).

Några exempel:

1. I Jämtland har åtta kommuner gått samman i ett mobilt kvinnofridsteam som består av två socionomer. Teamet får stöd av och finansieras av Länsstyrelsen. Teamets uppgift är att inspirera till och vara behjälpligt vid startandet av lokala nätverk samt följa upp arbetet med nätverken. Teamet har också ansvar för att ordna utbildningar, temadagar med mera.
2. Länsstyrelserna i Värmland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg och Örebro har tillsammans utbildat och tillhandahåller var sitt regionövergripande resursteam för frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Teamen fungerar som informatörer och rådgivare i frågor om hedersrelaterat våld och förtryck.
3. I Kronoberg finansierar länsstyrelsen driften av en länsgemensam resurs ”Sirus-Glimten verksamheten” till stöd för barn som bevittnar våld och barn som lever i missbruksmiljöer.
4. I Kalmar har två regionövergripande projekt skapats i länet (Spirea och ATV), för att arbeta med våld i nära relationer, stöd till barn som bevittnar våld och arbete med förövaren. Projekten har skapats med stöd av och finansieras av länsstyrelsen.
5. Länsstyrelsen i Gävleborg har i samarbete med Sandvikens familjecenter producerat boken ”Känslorna finns kvar” att användas över hela regionen som stöd för arbetet med barn som tvingats bevittna våld.
6. I Västmanland har länsstyrelsen tillsammans med den regionala samverkansgruppen producerat två informationsbroschyrer som vänder sig till våldsutsatta kvinnor och distribueras över hela länet.
7. Länsstyrelsen i Stockholm har producerat pocketboken ”Okejsex.nu” som ger vägledning till ungdomar kring frågor om sexualitet och hjälper att identifiera och sätta ord på vad som är sexuella övergrepp. Syftet är att stärka ungdomar i att bara acceptera sexuella handlingar som är ömsesidiga. Första upplagan på 20 000 exemplar är slut och då efterfrågan består har en ny upplaga tryckts upp.
8. I Värmland har länsstyrelsen sammankallat en arbetsgrupp med representanter för landstinget, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och länets sexton kommuner som har tagit fram en länsrutin för familjevåld. I länsrutinen kan man se respektive myndighets ansvarsområden och få förslag till samverkan. Länsrutinen ska finnas tillgänglig hos samtliga myndigheter.
9. Länsstyrelsen i Skåne har gett stöd till RFSL-rådgivningen i Malmö för webbplatsen ”heder.nu” som riktar sig till HBT-ungdomar som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld.

10. Länsstyrelsen i Östergötland har utvecklat ett metodstöd för hur man upprättar en handlingsplan mot hedersrelaterat våld i skolan och utbildad skolpersonal i flera av länets kommuner i detta.
11. Länsstyrelsen i Uppsala har i samarbete med verksamheten ”Famnen” i Uppsala kommun tagit fram handboken ”När man krockar: ett handläggningsstöd för socialtjänsten om hedersrelaterat våld om generationskonflikter kring traditioner seder och bruk”. Första upplagan om 5000 exemplar är nästan slut. Handboken efterfrågas och används även av andra yrkesgrupper och används också i universitetsutbildningar.
12. Länsstyrelsen i Västmanland i samverkan med de regionala samverkansgrupperna har stöttat uppbyggnaden av ett Kriscentrum för män som startades maj 2008. Centret medfinansieras av länsstyrelsen.
13. Länsstyrelsen på Gotland stödjer med medel, handledning och utvärdering ett länsgemensamt Mansforum.

Insatsens effekt

Utifrån behov har gemensamma verktyg, resurser och liknande tagits fram i samverkan mellan olika aktörer. Dessa har blivit ett konkret stöd för de verksamma ute på fältet, oavsett de olika aktörers enskilda förutsättningar och ekonomi. Gemensamma verktyg och resurser främjar att brottsoffer får ett likvärdigt bemötande över hela regionen.

Länsstyrelsens möjlighet att tillhandahålla och/eller ge stöd till dessa resurser har i många fall ökat kommunernas intresse att satsa på frågorna. Fler mottagare har kunnat nås med insatsen över hela länet. I många fall har det inneburit en resursbesparing genom att flera aktörer får ta del av detta gemensamma som alla behöver men inte kan upprätthålla var för sig.

Insats D. Genomfört övergripande kartläggning/studie

Sexton länsstyrelser har genomfört övergripande kartläggningar, studier eller uppföljningar av arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld i länet (se tabell 4). Några exempel:

1. Flera länsstyrelser (Uppsala, Stockholm, Västra Götaland, Värmland, Kronoberg, Skåne) har genomfört omfattande kartläggningar av socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor, hedersvåldsutsatta ungdomar, barn som tvingas bevittna våld och arbetet med förövare. I Västra Götalands län omfattades förutom socialtjänsten flera andra aktörer i kartläggningen.
2. Länsstyrelsen i Östergötland har gjort en kartläggning av socialtjänstens interna och externa samverkan vid arbetet med kvinnofridsärenden.
3. Länsstyrelsen i Halland har gjort tre olika projektstudier (”Regional samverkan rörande Kriscentrum för män”, ”Skyddat boende

för utsatta kvinnor och deras barn i Halland” samt ”Barn och unga i Centrum”).

4. Länsstyrelsen i Norrbotten har genomfört en webbaserad enkät till verksamheter och organisationer som har en funktion att fylla i arbetet med våld i nära relationer i Norrbottens län.
5. Länsstyrelsen i Västerbotten genomför en inventering av behovet av utbildning, skyddat boende samt insatser för särskilt utsatta grupper i länets kommuner.
6. Länsstyrelsen i Gävleborg har genomfört en kartläggning om förekomsten av våld i nära relationer. Uppgifter har hämtats in från flyktingmottagning, kvinnojour, ungdomsmottagning, primärvård, vuxenpsykiatri, BUP, Skattemyndigheten, skola och socialtjänst i länets tio kommuner.
7. Länsstyrelsen i Jönköping tillsammans med övriga deltagare i Länsgruppen för Kvinnofrid har tagit fram en Länspolicy som redovisar berörda myndigheters och frivilligorganisationers mål för arbetet rörande mäns våld mot kvinnor.
8. Länsstyrelsen i Dalarna har genomfört en kartläggning av olika aktörers insatser och behov av kompetensutveckling i länet
9. I Blekinge genomförde länsstyrelsen en kartläggning av olika myndigheters arbete på området. Intervjuer genomfördes med chefer. Rapporten skickades till alla berörda myndigheter samt media. Lokal-tidningen skrev en bra ledare utifrån rapporten.

Insatsens effekt

De genomförda kartläggningarna, studierna och uppföljningarna har tillfört uppdaterad fakta om läget i länet vilket är en bra grund för dialog och för att planera det fortsatta arbetet tillsammans med länets olika aktörer. En bild av regionens samlade resurser och bristerna därtill har frilagts. I de fall där det finns brister har därefter ett sakligt samtal kunnat föras med de berörda och en plan utvecklas för hur bristerna ska arbetas bort.

Genom kartläggningarna/studierna/uppföljningar har starka respektive svaga aktörer identifieras. Eftersatta grupper och behov har upptäckts och uppmärksammas. Vidare belyser dessa studier, uppföljningar och kartläggningar hur samverkan och samordningen fungerar samt gör goda exempel tillgängliga för flera.

Insats E. Främjat lokal samverkan

Tjugoen länsstyrelser har aktivt främjat lokal och regional samverkan i sina län (se tabell 4). Några exempel:

1. I Västerbotten bjöd länsstyrelsen in alla kvinnojourer i länet till en träff för att diskutera samverkan mellan dem och andra aktörer. Vid mötet deltog också representanter från den nyinrättade Centrum mot våld, samt representanter från polis, åklagare och socialtjänst.
2. I Stockholm gavs stöd och handledning kring bildande av nätverk till ett tjugotal organisationer av kvinnor med utländsk härkomst som arbetar aktivt mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. Nätverket presenterades vid ett seminarium där representanter för olika myndigheter och kommuner deltog och där former för samverkan mellan myndigheter och den ideella sektorn diskuterades.
3. I Skåne har länsstyrelsen i samverkan med två gymnasieskolor utvecklat ett nätverk för skolkuratorer i länet.
4. I Jämtland har länsstyrelsen stöttat bildandet av ett länsnätverk bestående av den nyckelperson från varje kommuns IFO-verksamhet som ansvarar för arbetet i sin kommun. Gruppen träffas regelbundet.
5. I Dalarna har länsstyrelsen regelbundna träffar med olika lokala nätverk för att stärka dem i sitt arbete.
6. I Östergötland har länsstyrelsen varit drivande i och gett handfast stöd till uppbyggnad av lokal samverkan kring hedersrelaterat våld i tre olika kommuner: Motala, Norrköping och Linköping.
7. I Jönköping har länsstyrelsen aktiverat nätverket ”Kvinnligt missbruk” och tillsammans med det genomfört en konferens för 370 deltagare från ett brett spektra av myndigheter, vårdgivare och enskilda som möter kvinnor med missbruksproblematik som är utsatta för våld.

I många län har länsstyrelsen med kompetens och finansiering stöttat bildandet av lokala och regionala nätverk som omfattar ett flertal kommuner och arbetar kring ett gemensamt projekt eller plattform.

Exemplen på hur länsstyrelserna har initierat, motiverat, uppmuntrat, kallat samman, medfinansierat och givit löpande stöd till olika regionala och lokala nätverk är många och mångfacetterade. För en närmare beskrivning hänvisas till respektive länsstyrelse.

Insatsens effekt

Kontakter och goda relationer har etablerats. Splittringen och konkurrensen har minskat. Kunskap om varandras verksamheter, kompetens, begränsningar och möjligheter har underlättat samarbetet och samverkan.

Kompetens inom gruppen har ökat och man blir ett stöd för varandra i konkret ärendehandläggning.

Aktörer har gått samman och byggt upp gemensamma resurser som de inte kan skapa var och en för sig. Det blir till en konkret samordning, effektivisering och resursbesparing.

Insats F. Sprider information om/länkar till resurser

Tjugoen länsstyrelser (se tabell 4) uppger att de sprider information om befintliga resurser till olika aktörer och till brottsutsatta samt, vid behov, länkar till och mellan olika resurser och aktörer i länet. Ibland informeras om eller länkas till resurser och aktörer även i andra län.

Detta är för länsstyrelserna en löpande insats. De flesta länsstyrelser har numera en tydlig roll som informationskälla rörande arbetet för kvinnofrid för såväl enskilda, grupper och organisationer, ideella och myndigheter, brottsutsatta och deras närstående som för allmänheten. Det frågor som ställs till länsstyrelserna är framför allt:

- vilka stödresurser som finns för våldsutsatta
- vilka andra aktörer som arbetar med liknande frågor
- information om regler och finansieringskällor för olika projekt
- hjälp att hitta möjliga samarbetspartners
- tips på föreläsare, studiebesök och andra kompetensresurser
- information om de enskildes rättigheter
- hjälp med avgöranden och bedömningar i enskilda ärenden eller särskilda frågeställningar
- hjälp att komma i kontakt med lämplig resurs

Förutom konkret information efterfrågas råd, stöd och vägledning.

Länsstyrelsen i några län har också tagit initiativ till och gått ut till olika aktörer i länet med information och uppmuntran eller stöd att ta tillvara de resurser som finns. Ett sådant exempel är Västerbotten där insatsen beskrivs så här:

”Länsstyrelsen har under 2007 och 2008 besökt kommuner och kvinnojourer i länet för att diskutera samverkan och satsningar utifrån det nystartade Centrum mot våld i Umeå och det Kvinnofridscentrum som håller på att startas i Skellefteå. En central fråga är hur resterande kommuner ska använda sig av dessa centra. Med ett litet befolkningsunderlag i många kommuner finns inte möjligheter att ha kompetens gällande alla frågor. Därför är fortsatt dialog om samverkan och etablerande av samverkansstrukturer väldigt viktig”.

Det finns många liknande exempel i övriga län.

Insatsens effekt

Matchningen mellan resurs och behov/efterfråga har enligt många aktörer på fältet blivit betydligt bättre.

Länsstyrelsen som en neutral och regionövergripande myndighet ger information som är uppdaterad, bygger på fakta och är fri från särintressen, vilket uppskattas. Det är allt fler personer och verksamheter som vänder sig till länsstyrelserna vid behov av information och vägledning inom frågeområdet.

Tabell 3. Fördelning av insatserna A, B och C indelat efter länsstyrelse

Länsstyrelse	A) Sammanfattar/leder regional samverkan (1)	B) Anordnar kompetensutveckl.	C) Övergripande resurs/verktyg
<i>Blekinge</i>	x	x	
<i>Dalarna</i>		x	x
<i>Gotland</i>	x	x	x
<i>Gävleborg</i>	x	x	x
<i>Halland</i>	x		
<i>Jämtland</i>	x		x
<i>Jönköping</i>		x	x
<i>Kronoberg</i>	x	x	x
<i>Kalmar</i>			x
<i>Norrbottn</i>	x	x	
<i>Skåne</i>	x	x	x
<i>Stockholm</i>	x	x	x
<i>Södermanland</i>		x	
<i>Uppsala</i>		x	x
<i>Värmland</i>	x	x	x
<i>Västerbotten</i>	x	x	
<i>Västernorrland</i>	x	x	
<i>Västmanland</i>	x	x	x
<i>Västra Götaland</i>	x	x	x
<i>Östergötland</i>		x	x
<i>Örebro</i>		x	x

(1) Ytterligare åtta länsstyrelser har en aktiv roll i en regional samverkansstruktur.

Tabell 4: Fördelning av insatserna D, E och F, indelat efter länsstyrelse

Länsstyrelse	D) Genomfört övergrip kartläggning/studie	E) Främjat lokal samverkan	F) information och vägledning
<i>Blekinge</i>	x	x	x
<i>Dalarna</i>	x	x	x
<i>Gotland</i>		x	x
<i>Gävleborg</i>	x	x	x
<i>Halland</i>	x	x	x
<i>Jämtland</i>		x	x
<i>Jönköping</i>	X	X	x
<i>Kronoberg</i>	x	x	x
<i>Kalmar</i>		x	x
<i>Norrbottn</i>	x	x	x
<i>Skåne</i>	x	x	x
<i>Stockholm</i>	x	x	x
<i>Södermanland</i>		x	x
<i>Uppsala</i>	x	x	x
<i>Värmland</i>	x	x	x
<i>Västerbotten</i>	x	x	x
<i>Västernorrland</i>	x	x	x
<i>Västmanland</i>		x	x
<i>Västra Götaland</i>	x	x	x
<i>Östergötland</i>	x	x	x
<i>Örebro</i>		x	x

Hur har samordningen fungerat i länet?

Generellt kan sägas att även om det finns mycket kvar att göra har åtskilligt uppnåtts på relativt kort tid. Arbetet har varit lite mer tungrott i de större länen där befolkningen och framför allt mängden och variationen av olika aktörer är större.

I ett par län har arbetet än så länge inte lett till några konkreta insatser eller åtagande från de berörda myndigheternas sida, på grund av avsaknad av politiska beslut. Ledningen i de berörda kommunerna anser sig inte ha tid eller medel att avsätta till arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld. Delvis beror det svalt engagemanget på bristande insikt i problemets omfattning och svaga kunskaper i frågorna.

Flera länsstyrelser uppmärksammar i sina redovisningar att insatser för särskilt sårbara grupper saknas - i synnerhet för äldre och funktionshindrade kvinnor och kvinnor med utländsk härkomst och bristande förankring i svenska sammanhang. Länsstyrelsernas samordningsarbete har uppenbart denna brist. En dialog med lokala beslutsfattare kring hur dessa brister kan arbetas bort har därefter kunnat initieras av länsstyrelserna.

Vilka faktorer har främjat samordningen?

En främjande faktor som nämns av många länsstyrelser är att man har lyckats skapa – eller stärka redan befintliga – strukturer för regional samverkan. I dessa strukturer finns företrädare för de viktigaste aktörerna: socialtjänst, polis, landsting, och representanter för kommunerna och för relevanta ideella organisationer.

Flera länsstyrelser lyfter fram som en främjande faktor att länsstyrelsen har haft ett tydligt uppdrag samt haft utvecklingsmedel att disponera för att:

- finansiera personer som utgör resurser för hela regionen
- ge stöd till riktade insatser på lokal och regional nivå
- genomföra länsgemensam kompetensutveckling

”Att länsstyrelsen har haft en resurs som arbetat med frågan om mäns våld mot kvinnor har underlättat arbetet mycket och synliggjort frågan, legitimerat den och förankrat arbetet i olika sammanhang både internt och externt” säger en av länsstyrelserna.

Den samlade kunskapen om regionen och spetskompetensen i sakfrågorna som finns på länsstyrelsen uppges av flera också underlätta och främja samordningen genom att det ger legitimitet till länsstyrelsens roll och mandat.

De regionala aktörers lokalkännedom och närhet till brukarna nämns också av flera länsstyrelser som en främjande faktor för samordningen av frågorna i länet. *”Länsstyrelsen vet vilka aktörer som ska vara med på banan och ser till att de gör det”*

Flera länsstyrelser nämner specifika förutsättningar i sin egen region som till exempel stort intresse hos berörda myndigheter att bli bättre på samverkan samt stöd från andra länsstyrelser och från sin egen ledning.

Länsstyrelsernas goda upparbetade relationer med olika aktörer och nätverk och kunskap om deras uppdrag, resurser och kompetens nämns också som en viktig främjande faktor.

Andra positiva faktorer som nämns är de enkäter och kartläggningar som genomförts då de hjälper till att skapa medvetenhet om/väcka frågan hos olika aktörer och tar fram faktaunderlag för dialog och planering av insatser i samverkan. Så här beskriver en av länsstyrelserna det:

”Att ställa frågor skapar förtroende och delaktighet, vilket ger en grund för mer hållbara lösningar. Sammanställningen av svaren bidrar sedan till ökad kunskap hos aktörerna, avseende varandras verksamheter, vilket underlättar samverkan. Samma underlag ger också länsstyrelsen en god bild av situationen i länet och skapar bättre förutsättningar för länsstyrelsen att fungera i sin samordnarroll”.

Vilka faktorer har försvårat samordningen?

Ekonomiska betingelser nämns av flera länsstyrelser som en försvårande faktor. Till exempel har ett flertal aktörer inom ett län kunnat komma överens om behovet att skapa en viss resurs och även åstadkomma en plan för genomförande. Detta har sedan inte kunnat förverkligas då de berörda kommunerna inte ansåg sig ha råd att medfinansiera resursen i nuläget och än mindre finansiera den helt i framtiden.

Bristande kontinuitet är ett vanligt problem. Personalomsättningen är stor inom kommunerna men också hos andra aktörer, vars företrädare byts ut ofta. Om stödet från ledningen brister medför överbelastning att personalen måste prioritera andra arbetsuppgifter.

Satsningar från nationella myndigheter med uppdrag inom kvinnofrid nämns också som något som motverkar den regionala samordningen. Dessa nationella aktörer har ofta en brisfällig inblick i länets situation och i de pågående processerna inom regionen. Deras aktiviteter är ofta isolerade nedslag utan uppföljning som stärker redan starka aktörer och når de redan mest motiverade individerna. I värsta fall skapar de parallella processer och stärker intressekonflikter och obalans mellan olika aktörer och verksamheter på lokal nivå.

Uppdragets tidsram uppges försvåra och vara otillräcklig för att åstadkomma ett långsiktigt och hållbart resultat. En länsstyrelse beskriver det så här: *”korta uppdrag innebär att intresset väcks och behov skapas som sedan inte tillgodoses. Det tar tid att klargöra vem som äger frågan, vem som gör vad och varför”*. En annan länsstyrelse uttrycker det så här: *”förändring tar tid – ett år är ingen process – det är en start”*. En länsstyrelse nämner som försvårande faktor att *”uppdragen från regeringen är kortsiktiga och kommer stötvís under budgetåret vilket försvårar kommunernas planering och skapar osäkerhet kring fortsatta satsningar”*.

Frågorna har fortfarande inte tillräckligt legitimitet utan kan prioriteras bort eller lågprioriteras av lokala ledningar. En länsstyrelse beskriver det så här: *”arbetet drivs av tjänstemän som inte har formella uppdrag från politisk och/eller högsta tjänstemannanivå. Krav saknas på återrapportering av resultat”*.

Flera länsstyrelser uppger lokalpolitikernas bristande kunskap/ojämna kunskapsnivå och medvetenhet om dessa frågor betydelse som försvårande faktorer. Detta gäller på flera håll även den politiska och/eller administrativa

ledningen hos polisen, landstinget och i viss mån skolan. I vissa fall frångår sig lokalpolitiker sitt ansvar och hänvisar till de ideella kvinnojourerna.

Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland, Jönköping, Dalarna och Kalmar uppger det geografiska avståndet mellan olika kommuner och verksamheter som en försvårande faktor.

En länsstyrelse lyfter fram olika aktörers olika förutsättningar som ett hinder: *”offentlig sektor och ideella föreningar har ofta svårt att samsas. Även inom en kommun har olika förvaltningar svårt att lösa problemen med ömsesidig respekt för varandras uppdrag. Tillämpningen av till exempel socialtjänstlagen och sekretesslagen utgör ibland hinder för konstruktiv problemlösning”*. Några länsstyrelser påpekar att olika myndigheters egna interna rutiner kan försvåra samverkan, samordningen och samarbetet. En annan lyfter fram att *”kommunerna befinner sig på olika utvecklingsfaser och kan ha svårt att utforma en gemensam verksamhet på grund av detta.”*

Länsstyrelsernas höga arbetsbelastning lyfts också fram av många länsstyrelser som ett försvårande faktor av betydelse.

Avslutande kommentarer och förslag för det fortsatta arbetet

Det stora antalet och mångfalden av insatser vittnar om att kvinnofridsfrågorna har lyfts upp i många aktörers agenda. Vidare så har arbetet mot hedersrelaterat våld alltmer integrerats i det generella arbetet mot mäns våld mot kvinnor vilket har påverkat samordningen positivt. De olika regeringsuppdragen som länsstyrelserna har inom området kvinnofrid har medfört ett rejält stöd för utvecklingen av stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld och för det förebyggande arbetet i samtliga län. En viktig aspekt i detta är att vissa länsstyrelser har haft medel att fördela till medfinansiering av insatser och vissa har också kunnat anställa personer med särskild kompetens som arbetar med uppdragen och utgör en resurs för hela länet.

Länsstyrelsen uppfattas av kommuner, andra lokala myndigheter och ideella organisationer som en myndighet med hög kompetens och god kunskap om aktörer och processer inom sina regioner. Närheten till brukare och att myndigheten inte har lokala särintressen har underlättat för att ge legitimitet till frågorna. Länsstyrelsen har involverat många och olika sorters aktörer i dialog och i konkret samverkan. Länsstyrelsernas roll som ledare för den regionala samverkan både uppskattas och efterfrågas. Också i de fall där länsstyrelsen inte är sammankallande så verkar länsstyrelsens insatser som ett betydelsefullt stöd och en motor för utvecklingen av frågorna i länet.

Länsstyrelsernas regionala överblick har underlättat att identifiera eftersatta behov och utvecklingsområden där resurser behöver sättas in. Vidare vilka aktörer som kan arbeta med olika insatser, vilka som behöver särskilt stöd, vilka som kan ha glädje av varandra och vilka som inte får glömmas i det strategiska arbetet. Men utvecklingen är ojämn. Trots att många av de genomförda och pågående insatserna bidrar till att jämna ut olikheterna kan avsaknad av ett tydligt regionalt samordningsansvar riskera att den aktuella ojämn fördelningen av resurserna, kompetensen och engagemanget stärks. Det kan då bli svårt att uppnå målet att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld får ett gott och rättssäkert stöd oavsett i vilken kommun eller verksamhet de aktualiseras.

Ytterligare en aspekt att beakta som påpekas av flera länsstyrelser är att kvinnofridsarbetet är en långsiktig process. Mycket arbete har gjorts hittills, ändå rapporteras det från flera håll att frågorna ännu inte är tillräckligt förankrade och ännu inte fått tillräcklig legitimitet och resurser på lokal nivå. Kompetensen och insatsernas kvalitet behöver också utvecklas.

Kortsiktiga insatser kan sätta igång processer, men om det är oklart om mandat och resurser finns för att fullfölja processen kan motivationen och

engagemanget försvagas och insatserna blir ytliga och kortlivade. Om frågan inte har etablerat sig som en självklar del i olika myndigheters ordinarie verksamhet kan våldsutsatta kvinnor, och särskilt barn som bevittnar våld eller utsätts för mäns våld, prioriteras ned i perioder av ökad arbetsbelastning och ekonomisk åtstramning.

Förslag

1. Länsstyrelserna bedömer att en förutsättning för att säkra processen är:
 - att en länssamordnarfunktion för kvinnofridsfrågor skapas vid varje länsstyrelse och finansieras varaktigt,
 - att ett mandat att samordna, stödja och följa upp utvecklingen av kvinnofridsfrågorna i länet skrivs in i länsstyrelsens instruktion.

2. Länsstyrelserna bör även i fortsättningen avdelas medel för att:
 - initiera och ge stöd till uppbyggnad av resurser på lokal nivå som så småningom finansieras helt av lokala aktörer,
 - genomföra regionövergripande kompetensutveckling och andra samordningsinsatser.

Bilagor

REDOVISNING AV SAMORDNINGSUPPDRAGET

Länsstyrelsen i Stockholm har fått i uppdrag att samordna redovisningen av hur länsstyrelserna över hela landet har arbetat med regeringsuppdraget i att ”inom ramen för sitt ansvarsområde ta initiativ till och stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld” (regeringsbeslut 2007-06-22/S2007 5731 ST). Redovisningen ska överlämnas till regeringen senast den 1 maj 2009.

För att kunna sammanställa ovannämnda redovisning behöver Länsstyrelsen i Stockholm **senast den 1 februari 2009** få svar på frågorna enligt nedan i bifogad blankett. Vi uppskattar om du kan fylla i blanketten digitalt och skicka den via e-post till

katarina.edlund@ab.lst.se

Svarsblanketten har utformats i enlighet med de direktiv för utförande av uppdraget som socialdirektörerna gemensamt beslutade om i april 2008 (bifogas). Vidare har inkomna synpunkter från ett flertal länsstyrelser arbetats in i dokumentet så långt som möjligt.

Socialdirektörerna har i möte den 29 oktober 2008 godkänt arbetsgruppens förslag på svarsblankett, disposition av rapporten, samt tidsplan. Socialdirektörerna önskar dock en preliminär sammanfattning av de inkomna svaren redan i mitten av februari 2009.

Vi är därför mycket tacksamma om du mejlar in din redovisning senast den 1 februari men helst tidigare, om det går.

med vänliga hälsningar och tack på förhand

Birgitta Vigil, Katarina Edlund, Maria-Pilar Reyes
Arbetsgruppen, Lst. Sthlm:s län

Angående svarsblanketten

De **samordningsinsatser som ska redovisas** är

- de som länsstyrelsen har initierat
- de som länsstyrelsen inte själv har initierat men har varit aktivt part i genomförandet.

Redovisningsperioden är 2007-07-01 till 2008-12-31.

Samordningsinsatser som startats före 2007-07-01 och som fortsatt efter det datumet kan också redovisas, om länsstyrelsen har varit drivande eller aktivt part i genomförandet.

Redovisningsblanketten består av 2 delar. A-delen gäller övergripande frågor. B-delen gäller redovisning av varje insats. Denna sida kan kopieras så många gånger ni behöver beroende på hur många insatser ni redovisar (en insats per sida).

Med **effekt** menar vi förändringar i rätt riktning som kan relateras direkt till insatsen, det vill säga insatser som ger tydliga samordningsvinster, såsom:

- effektivare resursanvändning: flera kommuner tillsammans skapar något som var och en har svårt att klara av själv
- effektivare tillvaratagande av de resurser som finns och bättre matchning mellan resurs och efterfråga/behov
- ökade förutsättningar för samarbete och samverkan: likvärdiga bedömningsgrunder mellan olika aktörer, gemensam kunskapsgrund, samsyn, jämnare kompetens i länet bland nyckelaktörer.

I SOU 2 006:65 anges följande områden som de som länsstyrelserna borde samordna: länsvisa kartläggningar, kunskap och kompetensutveckling samt informationsmaterial och handlingsplaner. I Regeringsbeslutet S 2007 5731 ST om samordningsuppdraget till länsstyrelserna nämns skyddat boende, metodutveckling samt erfarenhetsutbyte och fortbildning som exempel på samordningsfrågor som länsstyrelserna kan stödja. Även andra insatser som ger samordningsvinster/stödjer samordningen av frågor i länet kan redovisas.

Länsstyrelsen i:

REDOVISNING AV SAMORDNINGSUPPDRAGET

A. Övergripande frågor

- 1. Något särskilt att rapportera kring hur samordningen mellan berörda aktörer har fungerat, med avseende på t ex stöd till våldsutsatta kvinnor, stöd till barn som bevittnat våld, hedersrelaterat våld, skyddat boende, insatser för våldsutövande män eller insatser för särskilt utsatta grupper?**
- 2. Faktorer som har främjat samordningen**
- 3. Faktorer som har försvårat samordningen**

Vänligen fortsätt på nästa sida för redovisning av varje insats.

B. Redovisning av insatserna

Insats nr:

Vänligen kryssa för vilka av följande områden som insatsen berör:

☐	stöd till våldsutsatta kvinnor	☐	stöd till barn som bevittnat våld
☐	hedersrelaterat våld	☐	skyddat boende
☐	insatser för våldsutövande män		

☐	insatser för särskilt utsatta grupper, ange vilka:

Beskrivning av insatsen, dvs. syfte och vad gjordes

Vilka aktörer har involverats och hur har de organiserat sig för att arbeta med den här insatsen?

Vilken effekt har insatsen haft över samordningen av frågan/frågorna i länet?

Är insatsen avslutad?

Om svaret är nej, när beräknas den vara avslutad?

Länsstyrelsens rapportserie

Utkomna rapporter under 2009

1. Föräldrastöd i Södertälje – samtidig upptäckt av barn med normbrytande beteende: kartläggning 2008, *socialavdelningen*.
2. Utterns förekomst i Stockholms län 2007-2008, *miljöavdelningen*.
3. Vattenväxter och ekologisk status – en inventering av åtta sjöar i Stockholms län 2008, *miljöavdelningen*.
4. Årsrapport 2008 – Informationscentralen för Egentliga Östersjön, *miljöavdelningen*.

Länsstyrelserna fick i juli 2007 i uppdrag av regeringen att inom ramen för sitt Ansvarsområde ta initiativ till och på olika sätt ge stöd till samordning av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld i sina respektive län. Rapporten redovisar länsstyrelsernas insatser under perioden juli 2007- december 2008.

*Rapporten finns som pdf på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm*

ISBN 978-91-7281-342-7

Adress

Länsstyrelsen i Stockholms län

Hantverkargatan 29

Box 22 067

104 22 Stockholm, Sverige

Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)

www.lansstyrelsen.se/stockholm